

ETİMESGUT YEREL SEÇİMLERİNİN RETROSPEKTİF ANALİZİ

Refik YASLIKAYA

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kırıkkale

Özet

Etimesgut İlçe olarak kurulduğu 1990 yılından beri 6 kez yerel seçimlerde belediye başkanı ve meclis üyesi seçmiştir. Bu seçim sonuçlarına ilişkin bir analizde ilk görülecek unsur Etimesgut seçmeninin siyasi yelpazede merkez sağ diye adlandırılan partileri tercih ettiğidir. Bu durum seçilen belediye başkanlarının çalışmalarının vatandaş tarafından kabulü yanında ilçenin aldığı göç politikalarıyla da açıklanabilir.

Bu çalışmada geçmiş 28 yıllık süreçteki 6 seçimin sonuçları retrospektif (tarihsel bazda sürekli) bir analize tabi tutulmaya ve sonuçlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede bu 27 yıllık süreçteki hızlı nüfus artışının seçmen tercihleri üzerindeki etkisi de tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Etimesgut, Yerel seçim, Yerel Seçim Analizi, Retrospektif Analiz.*

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF ETİMESGUT LOCAL SELECTIONS

Abstract

Etimesgut has elected mayor and councilor six times in local elections since 1990 when it was established as a district. The first element to be seen in an analysis of these election results is that the electorate of Etimesgut preferred parties called center-right in the political spectrum. This can be explained with the migration policies taken by the district, as well as the acceptance of the work of selected mayors by the citizens.

In this study, retrospective (continual on a historical basis) analysis of the results of the six elections over the past 27 years will be subjected and results will be analyzed comparatively. Within this framework, the impact of the rapid population growth in this 27-year process on voter preferences will also be brought into question.

Giriş

Yerel seçimlere ilişkin siyaset bilimi başta olmak üzere sosyoloji, psikoloji gibi değişik bilim dalları tarafından yapılan ve konusunu seçimler oluşturan çalışmalarda yerel seçimlerin genel seçimlerden farklı bir tonu ve dokusu olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Öte yandan bazı başka çalışmalar ise bunun tam tersini iddia etmektedir.

Tam tersini iddia eden çalışmalar genellikle şu üç boyuta dikkat çekmektedir.

1. Yerel Seçimler seçmenlerin merkezi iktidara mesaj verme biçimidir. Yerel seçimler, genel seçimin hemen ardından yapıldığında, genel seçimlerin sağlaması gibi görülürken; genel seçimler öncesinde ise bir tür kamuoyu yoklaması olarak düşünülmelidir. Bu yönüyle genel seçimlerden ayrı değerlendirilemez hatta onun bir parçasıdır.
2. Vatandaşın yerel seçimlerde önüne konulan sandık sayısı fazla olacağından (Büyükşehir belediye başkanı, İlçe belediye Başkanı, İlçe belediye meclis üyeleri, muhtar, Büyükşehir olmayan illerde il genel meclis üyeleri) her bir sandık için vatandaşın rasyonel karar verici olması beklenemez. Seçmen genellikle böyle bir ayrımı yapmaz.
3. Politize toplumlarda parti bağlılığı belirleyici bir faktördür. İnsanlar adaylarını beğenmese bile parti bağlılığı nedeniyle yine kendi partilerine oy kullanırlar.

Yerel seçimlerin genel seçimlerden farklı özellikler taşıdığını iddia edenler ise katılım oranları, seçmen eğilimleri, sonuçları ve ilgilileri bağlamında bu seçimlerin genel seçimlerden çeşitli noktalarda ayrıldığını (Doğan & Göker, 2010, s. 159) (Arslan, 2007) belirtmekte ve seçmenlerin, yerel ve genel seçimlerde oy kullanırken farklı faktörlerden etkilendiğini iddia etmektedir. Bu çalışma iki tezi Etimesgut yerel seçimleri örneği üzerinden incelemektedir. İnceleme yöntemi retrospektif analizdir. Retrospektif analiz (ingilizce 'retrospective' ve Latince retrospectare) meydana gelmiş olayların gerisine, geçmişine bakılarak yapılan bir analiz türüdür.

Etimesgut Yerel Seçimleri Genel Değerlendirme

Etimesgut örneğinde iki tez incelendiğinde 1994 yılından bu yana yapılan 5 yerel seçim, ikinci tezi doğrulayan çok önemli kanıtlar sunmaktadır.

Bunlara geçmeden önce Etimesgut seçmeni üzerine genel bir değerlendirme yapmak gerekirse: Seçmenin daha çok halk arasında sağ merkez sağ gibi kategorik ayrıma tabi tutulan partilere destek verdiği gözükmektedir. 2004 seçimlerinden bu yana bu tercih Ak Parti ve MHP olarak ortaya çıkarken 90'lı yıllarda önce Refah Partisi ardından Fazilet Partisi ile MHP arasında salınan bir çizgide belirmektedir. Son yapılan 2014 yerel seçimleri baz alındığında geçerli oyların belediye başkanlığında %76'sı Ak Parti ve MHP için kullanılan oylardır. Belediye meclis üyeliklerinde ise bu oran %71 olmaktadır.

90'lı yıllarda ise merkez sağ seçmenin oranı bugünle karşılaştırıldığında daha düşüktür. Örneğin 1994 seçimlerinde belediye başkanlığını % 23,2 oyla Refah Partisi kazanmıştır. 1994 sol oyların en az üç parti arasında dağıldığı yıllardır. Tek bir parti olarak düşünüldüğünde CHP, SHP ve DSP'nin oy oranı yaklaşık %27 etmektedir. Bu yıllarda sol bloktaki bölünmüşlüğün daha sağdaki partilere yaradığı ortaya çıkmaktadır.

Etimesgut özelinde seçmen tercihlerinin yelpazenin sağ ve soluna dağılımı bir başka önemli sonucu daha göstermektedir. Merkez sol oyların oranı geçmiş 5 seçimde ortalama %30 civarındadır. Bu yönüyle ülke genelindeki dağılımı da büyük oranda yansıttığı söylenebilir. Başka bir deyişle Etimesgut Türkiye'deki ortalama seçmen hakkında fikir verebilecek seçmen tercihlerine sahip bir belediyedir.

Aşağıda yer alan üç tablo 1994 seçimlerinden bu yana İlçe belediye başkanlığı, ilçe belediye meclis üyeliği ve Büyükşehir belediye başkanlığı için kullanılan oyların dağılımını göstermektedir.¹

¹Çalışmada kullanılan tüm veriler TÜİK resmi verileridir.
<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/yerel.zul> (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

Tablo 1: İlçe Belediye Başkanlığı için verilen oylar

Seçim Tarih	Seçimin Galibi	Geçerli Oy Sayısı	AK PARTİ	MHP	CHP	Diğer
2014 Oy	MHP (Enver Demirel)	287.562	106.730	114.366	57.438	9.028
2014 Yüzde			37,12	39,77	19,97	3,14
2009 Oy	MHP (Enver Demirel)	174.950	59.411	61.604	46.532	7.403
2009 Yüzde			33,96	35,21	26,6	4,23
2004 Oy	Ak Parti (Serhat K. Yılmaz)	87.168	37.038	21.430	21.201	7.499
2004 Yüzde			42,49	24,58	24,32	8,6
			FP/RP	MHP	CHP	Diğer
1999 Oy*	MHP (Enver Demirel)	61.648	11.750	13.854	8.244	27.800
1999 Yüzde			19,06	22,47	13,37	45,09
1994 Oy**	RP (Yalçın Beyaz)	34.578	8.071,00	5.135,00	817	20.555,00
1994 Yüzde			23,34	14,85	2,36	59,45
1990	ANAP (Ramazan Tosun)					

*1999 seçimlerinde diğer hanesindeki yüksek yüzde DSP adayının aldığı %19,69 luk oy kaynaklıdır

** 1994 seçimlerinde diğer hanesindeki yüksek yüzde DSP (12,94), SHP (11,51), DYP (11,41) lik oy kaynaklıdır

Tablo 2: İlçe Belediye Meclis Yeliği için verilen oylar

Seçim Tarih	Geçerli Oy Sayısı	AK PARTİ	MHP	CHP	Diğer
2014 Oy	286.980	109.157	94.583	68.894	14.346
2014 Meclis Üyesi Sayısı	37	18	12	7	
2009 Oy	174.763	58.216	57.291	48.750	10.506
2009 Meclis Üyesi Sayısı	37	16	12	9	
2004 Oy	86.743	37.256	18.779	19.586	11.122
2004 Meclis Üyesi Sayısı	31	19	6	6	
		FP/RP	MHP	CHP	Diğer
1999 Oy	61.563	11.342	14.949	9.006	26.266
1994 Oy	34.534	8.017	5.053	765	20.699

Tablo 3: Büyükşehir Belediye Başkanlığı için verilen oylar

Seçim Tarih	Seçimin Galibi	Geçerli Oy Sayısı	AK PARTİ	MHP	CHP	Diğer
2014 Oy	AK PARTİ (M. GÖKÇEK)	288.095	121.995	26.231	131.121	8.748
2014 Yüzde			42,35	9,1	45,51	3,04
2009 Oy	AK PARTİ (M. GÖKÇEK)	173.670	60.847	57.573	50.946	4.304
2009 Yüzde			35,04	33,15	29,33	2,48
2004 Oy*	AK PARTİ (M. GÖKÇEK)	86.745	47.947	8.124	25.134	5.540
2004 Yüzde			55,27	9,37	28,97	6,39
			FP/RP	MHP	CHP	Diğer
1999 Oy	FP (M. GÖKÇEK)	62.150	19.225	9.372	16.904	16.649
1999 Yüzde			30,93	15,08	27,2	26,79
1994 Oy*	RP (M. GÖKÇEK)	34.605	11.104	3.480	5.897	14.124
1994 Yüzde			32,09	10,06	17,04	40,81

*2004 ve 1994 seçimlerinde CHP hanesindeki oylar CHP ve SHP toplam oyudur.

Etimesgut Yerel Seçimleri Analizi

Etimesgut 20 Mayıs 1990 gün ve 20525 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3644 Sayılı kanunla ilçe yapılmış, hemen ardından 19 Ağustos 1990 tarihinde yapılan Belediye Başkanlığı seçimi ile Belediye Teşkilatı kurulmuştur. Ardından yapılan yerel ara seçimleri ANAP adayı Ramazan Tosun kazanmıştır.

1994 yılından bu yana yapılan 5 seçimin retrospektif analizi çok ilginç bulguları ortaya koymaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Hemen hemen bütün seçimlerde büyükşehir ile ilçe seçimleri arasında önemli geçişkenlikler bulunduğu dikkat çekmektedir. 2014 yılı bu anlamda özel bir öneme sahiptir. Bu seçimde CHP Milliyetçi kökenden gelen bir Mansur Yavaş'ı Ankara Büyükşehir Belediye Başkan adayı olarak belirlemiştir. 2009 yerel seçimlerinde MHP büyükşehir belediye başkan adayı olan Yavaş'ın kendi partisiyle arası açılınca 2014 yerel seçimlerinde CHP tarafından aday gösterilmiştir. MHP'nin 2014 yerel seçimlerinde büyükşehir belediye başkan adayı

ise Mevlüt Karakaya'dır. Ancak Ankara'nın pek çok ilçesinde olduğu gibi Etimesgut'ta da MHP'li seçmenin önemli oranda Yavaş'ı desteklediği görülmektedir. İlçe belediye başkanlığında yaklaşık 114 bin oy alan MHP ilçe belediye meclis üyeliğinde yalnızca 94 bin oy alabilmiştir. MHP büyükşehir belediye başkan adayı Karakaya'ya verilen destek ise yalnızca 26 bin olmuştur.

Tablo 4: 2014 Yerel Seçimleri MHP ve AK PARTİ Oyları

Seçim Tarihi	Büyükşehir Bld. Başkanlığı			İlçe Belediye Başkanlığı			İlçe Belediye Meclisi	
	Seçimin Galibi	AK PARTİ	MHP	Seçimin Galibi	AK PARTİ	MHP	AK PARTİ	MHP
2014	AK PARTİ (Melih Gökçek)	121.995	26.231	MHP (Enver Demirel)	106.730	114.366	109.157	94.583

- 2014 seçimleri özelinde MHP seçmeninde ilçe belediye başkanı ile büyükşehir belediye başkanı oyları açısından ortaya çıkan yaklaşık 88 binlik farkın ikinci adresi ise Ak parti adayı Melih Gökçek olmuştur. Başka bir deyişle MHP seçmeni yalnızca CHP adayına kaymamış aynı zamanda Ak Parti adayına da kaymıştır. Bunun açık kanıtı Tablo 3'ten de görülebileceği gibi Etimesgut İlçe belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliğinde yaklaşık 107 bin oya sahip Ak parti büyükşehir belediye başkanlığına verilen oylar söz konusu olduğunda 121 bine ulaşmaktadır.
- Bu durum sadece 2014 seçimleriyle sınırlı değildir. 2009 seçimlerinde bariz bir farklılık görülmemekle birlikte 2004 yılında belediye meclis üyeliğinde MHP'nin aldığı oy 18.779 iken, büyükşehir belediye başkanlığında MHP adayına giden oy yalnızca 8.124 olmuştur. Buna karşın Belediye meclis üyeliklerinde Ak Partinin oyu 37.256 iken büyükşehir adayına Etimesgut'tan çıkan oy 47.947 olmuştur. Tablo 4 bu dağılımı göstermektedir.
1999 seçimlerinde yine belediye meclis üyelikleri için MHP'nin aldığı oy 14.949'dur. Oysa Büyükşehirde MHP adayına verilen oy yalnızca 9.372'dir. 1994 seçimlerinde ise bu rakamlar 5.053 ve 3.480 olarak gerçekleşmiştir. Bkz. Tablo 5

Tablo 5: 2004 Yerel Seçimleri MHP ve AK PARTİ Oyları

Seçim Tarihi	Büyükşehir Bld. Başkanlığı			İlçe Belediye Başkanlığı			İlçe Belediye Meclisi	
	Seçimin Galibi	AK PARTİ	MHP	Seçimin Galibi	AK PARTİ	MHP	AK PARTİ	MHP
2004	AK PARTİ (Melih Gökçek)	47.947	8.124	AK PARTİ (Serhat K. Yılmaz)	37.038	21.340	37.256	18.779

Tablo 6: 1999 ve 1994 Yerel Seçimleri MHP Oyları

Seçim Tarihi	Büyükşehir Bld. Başkanlığı	İlçe Belediye Başkanlığı	İlçe Belediye Meclisi
	MHP	MHP	MHP
1999	9.372	13.854	14.949
1994	3.480	5.135	5.053

4. Yerel seçimlere yönelik okumalar belediye başkanlığı seçiminden çok belediye meclis üyeliği seçimi üzerinden yapılır. Bu açıdan bakıldığında da ilginç bir veri setiyle karşılaşmaktadır. Tablo 6'dan da görülebileceği gibi 2014 ilçe belediye başkanlığı seçiminde adayları Enver Demirel'e 114 bin oy çıkaran MHP seçmeni belediye meclis üyelikleri söz konusu olduğunda ancak 94 bin oy çıkarabilmiştir. Başka bir deyişle yaklaşık 20 bin MHP seçmeni kendi partisinin belediye meclis üyeliği adaylarına oy vermemiştir. Şüphesiz ki bu durum başka parti seçmenlerinin kendi adayları yerine MHP belediye başkan adayına oy vermeleriyle de açıklanabileceği düşünülebilirse de diğer partilerin oylarını düşürmek yerine belediye meclis üyeliği seçiminde yükselttikleri gerçeği MHP seçmeni üzerine yoğunlaşmayı gerektirmektedir.

Tablo 6: 2014 Yerel Seçimleri Belediye Başkanlığı ve Meclis Üyeliği Oy Dağılımları

	İlçe Belediye Başkanlığı			İlçe Belediye Meclis Üyeliği		
	AK PARTİ	MHP	CHP	AK PARTİ	MHP	CHP
Oy	106.730	114.366	57.438	109.157	94.583	68.894
Yüzde-Adet	37,05	39,7	19,94	18	12	7

Değerlendirme

Bu verilerin bize gösterdiği önemli bir sonuç bulunmaktadır. Herhangi bir beldede bazı seçimlerde adayların nitelikleri, toplumsal olaylar ya da ulusal siyasetin dinamikleri nedeniyle böyle durumlar ortaya çıkabilir. Seçmenlerin bazı zamanlara ilişkin bu tür tercihlerde bulunmalarında yadırganacak bir durum yoktur. Ancak Etimesgut'u farklı kılan şey bu tercih yapısının istikrarlı olarak devam etmesidir. Hatta bu yönüyle, yani geçmiş 20 yıldaki neredeyse 4 seçim boyunca bu kadar tercih farklılaşmasına gidilebilen Türkiye'de tanımlanmış başka bir belde bulunmamaktadır.

Bu durumu ortaya çıkaran etmenler partilerin doğru aday tercihinde bulunmaları ya da seçmenlerin ulusal siyasetin dinamiklerinden etkilenmeleri kaynaklı olabilir. Ya da belki bunlarla hiç ilgili olmayıp tamamen seçmenin yerel seçimlerde öznel çıkarlarını öncelemesi ve oy verme davranışını buna göre belirlemesi olabilir. Şüphesiz ki bu çaptaki bir çalışmada bu soruların cevabını bulmak mümkün değildir. Bunun doğrudan seçmenlerle sahada yapılacak çalışmalardan (anketler, derinlemesine mülakatlar gibi) elde edilmesi gereklidir. Ancak bu kadar kısa bir değerlendirmenin bile bizlere söylediği bazı sonuçlar bulunmaktadır. Bunları kısaca şu şekilde özetlemek mümkün görünmektedir.

1. Etimesgut seçmeni bilinçli bir seçmendir. İlçe belediye başkanlığında daha seçici davranırken, diğer sandıklarda ulusal siyasetin dinamikleri çerçevesinde oy kullanmaktadır
2. Bu sonuçlar Etimesgut seçmeninin eğitim düzeyinin yüksekliğini gösterebilir
3. Yerel Demokrasiye inancını gösterebilir.
4. Yerel düzeyde sunulan hizmetin kalitesini değerlendirme kabiliyetini gösterebilir.
5. Belediye başkanının şahsında toplanmış bir takdirin ifadesi olarak okunabilir. (1999 seçimlerinde belediye başkanı olduktan sonra 2004 seçimlerini kaybeden ancak 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde belediye başkanlığını yeniden kazanan Enver Demirel'in bir fenomen olarak kabul edilip bu sonuçların ortaya çıkmasına katkısı mutlaka değerlendirilmelidir)

Kaynaklar

- Arslan, A. (2007). 1963'ten Günümüze Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye'nin Siyasi Yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-32.
- Doğan, A., & Göker, G. (2010). Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 159-187.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Mahalli İdareler Seçim İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/yerel.zul> (Erişim tarihi: 10.02.2018)